gas. Perkasų dugnuose iki maždaug 2,6 m gylio rankiniu 3 cm skersmens gruntotraukiu užfiksuota giliau esančių sluoksnių stratigrafija. Nustatyta, kad supustyto rausvo–balkšvo smėlio sluoksnis tęsiasi iki 2–2,15 m gylio. Po juo yra 15–30 cm storio juodo durpingo smėlio sluoksnis, kuris susiformavo pelkėtoje ir drėgnoje vietoje. Galima konstatuoti, kad pelkės paviršius ties dabartine Vytauto gatve yra aukščiau, o V–R kryptimi jis žemėja. 2–2,25 m gylyje pasiektas įžemis – rudas įvairios frakcijos žvyras su nedideliais akmenukais. Tai Baltijos ledyninio ežero pylimo kraigas.

Tyrinėjimų metu XVI–XVII a. kultūriniame sluoksnyje rasta gyvulių kauliukų, oksidacinės ir redukcinės buitinės keramikos (puodų, puodynių ir lėkščių) šukių (2: 1–2, 4–6, 8–9 pav.), žiestųjų koklių fragmentų (2: 3, 10 pav.), vienas XVII a. II pusės plokščiojo koklio fragmentas su balta glazūra ir juodos spalvos reljefiniu gėlių dekoru (2: 7 pav.), smiltainio galąstuvas, metalinių dirbinių – varinis diržo sagties liežuvėlis (2: 11 pav.), švininė plomba (?) (2: 12 pav.). Radiniai saugojimui perduoti PaKM.

Vytauto St. 48 and 48B

The 2021 excavation (11 trenches ranging from 3 to 24 m^2 in size) at the site of utility line routes, a total length of roughly 150 m) at Vytauto St. 48 and 48B, Palanga (Fig. 1) revealed 20–70 cm thick, 19th–20th-century and 3–75 cm thick, 16th–17th-century cultural layers containing remnants of former structures. A 0.6–1 m thick layer of aeolian sand covered the 16th–17th-century cultural layer containing animal bones, sherds of household pottery, fragments of thrown stove tiles, a fragment of a second half of the 17th century panel stove tile (*Blattkachel*), a sandstone whetstone, a copper belt buckle tongue, and a lead seal (?) (Fig. 2).

PANEVĖŽYS

Dovilas Petrulis

Kranto gatvės tyrimai Panevėžyje

Panevėžio miesto istorinėje dalyje (UK 31872), Kranto gatvės atkarpoje, atlikti žvalgomieji tyrimai bei žvalgymai, Panevėžio miesto savivaldybės administracijai numačius atlikti Kranto gatvės važiuojamosios dalies ir šaligatvių kapitalinį remontą bei rekonstruoti inžinerinius tinklus (1 pav.). Žvalgomųjų tyrimų metu Kranto gatvėje ištirta 10 šurfų – 27,9 m^2 plotas. Iš viso žvalgytas 2400 m^2 plotas.

Kranto gatvės aplinka tyrinėta nuo 2017 m. A. Kalėjus vykdė archeologinius tyrimus Kranto g. 24A, komunikacijų vietoje. Žvalgomųjų tyrimų metu ištirtas 1 šurfas. Nustatytas 1,1–1,3 m judintas XIX a. vidurio – XX a. I pusės sluoksnis (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 713). 2019 m. D. Petrulis atliko detaliuosius tyrimus ir žvalgymus Respublikos g. 19 (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 285–288). Perkasoje 3 nustatyti 2 kultūrinių sluoksnių horizontai. Viršutinis – XIX a. II pusės – XX a. pradžios kultūrinis sluoksnis – 20–35 cm storio. Apatinis – XVIII–XIX a. pradžios kultūrinis sluoksnis – 35–40 cm storio. Fiksuotas XVIII a. akmeninis grindinys ir pamatai iš lauko akmenų bei rasta XVII a. pabaigai – XIX a. būdingų radinių. Žvalgymų metu nustatytas 15 cm storio XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis. 2020 m. D. Petrulis vykdė Vasario 16-osios gatvės žvalgymus, kurių metu fiksuoti XX a. perkasti paviršiniai sluoksniai, rasta XVIII–XX a. radinių (D. Petrulis) (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 213–215).

Kranto gatvė patenka į centrinę miesto dalį – Naująjį Panevėžį. Vienas seniausių Kranto

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – 2021 m. žvalgomųjų tyrimų vieta; 2 – 2021 m. žvalgymų vieta; 3 – 2020 m. žvalgymų vieta; 4 – 2019 m. detaliųjų tyrimų vieta; 5 – 2019 m. žvalgymų vieta. D. Petrulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – 2021 field evaluation site; 2 – 2021 survey site; 3 – 2020 survey site; 4 – 2019 excavation site; 5 – 2019 survey site.

gatvės paminėjimų siekia XVII a. I pusę. Tiksliai žinoma, kad 1614 m. Naujajame Panevėžyje pastatytas mūrinis vienaukštis teismo pastatas. Jo vieta – į ŠV nuo aikštės, arčiau Nevėžio upės, sklype Kranto g. 21. Šalia šio pastato pastatytas bokštas kaliniams ir kiti Upytės pavieto teismo statiniai (Miškinis A., Panevėžio urbanistinė raida iki 1871–1872 m., *Panevėžio istorijos fragmentai*. Panevėžys, 1993, p. 22). Seniausias mūrinis Panevėžio miesto pastatas Kranto g. 21 yra išlikęs iki šių dienų, jame veikia PKM ekspozicija „Upytės bajorai“. Pagal šiuos duomenis, Kranto gatvės apgyvendinimo pradžia siekia XVII a. 1738 ir 1764 m. miesto inventoriuose nurodoma, kad Panevėžyje buvo Turgaus aikštė ir dar 3 gatvės. Miestas plėstis į V nuo Turgaus aikštės pradėjo tik XVIII a. 1788 m. inventoriuje nurodoma Turgaus aikštė ir likusios 7 gatvės, tarp jų – Krekenavos ir Skersgatvio (buvo po 8 sklypus) bei Išgenos gatvės (sklypų skaičius nenurodytas). 1802 m. miesto plane Kranto gatvės P dalyje ir Vasario 16-osios gatvėje pažymėti pastatai bei suformuoti sklypai.

2021 m. žvalgomųjų tyrimų vieta apėmė Kranto gatvės ruožą nuo Vasario 16-osios gatvės iki Kranto g. 24A. Naujai projektuojamo šaligatvio zonoje, inžinerinių tinklų vietose nuo gatvės P iki Š dalies ištirta 10 šurfų.

Šurfe 1 fiksuotas 30–40 cm storio XVII–XVIII a. neintensyvus perkasimų apardytas kultūrinis sluoksnis (2 pav.). Jame 33–60 cm gylyje aptikta dubeninių, plokštinių ir karnizinių frizinių koklių fragmentų, dažniausiai smulkių koklių kaklelių dalių be viršutinės plokštės, neglazūruotų, datuojamų XVII–XVIII a. 60–70 cm gylyje rasti 2 dubeninių ir 1 karnizinio frizinio koklio fragmentas, perdegusio molio tinko gabalas. Ties perkasimu nuo šurfo viršaus iki kabelio apačios rasta neinformatyvių radinių (rausvos molio masės plytų duženų, smulkių stogo čerpių duženų, molio tinko gabalėlių, pavienių gyvulių kaulų). ŠV sienos pjūvyje 62 cm gylyje atidengtas pavienis gatvės grindinio akmuo (19x18x15 cm dydžio). Pagal radinius fiksuotas apardytas 30–40 cm storio XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis.

Šurfuose 2–4 fiksuotas 0,4–1,3 m storio XVIII–XIX a. perkasimų apardytas kultūrinis sluoksnis. Šurfe 4, 70 cm gylyje fiksuotas XIX–XX a. I pusės pastato pamatas (3 pav.), kurio

fragmentas mūrytas iš didelių neskaldytų lauko akmenų (70x47x45; 55x35x35; 40x30x 30 cm dydžio), rištų betonu. Pamato R pusėje fiksuotas molinių plytų mūro fragmentas. Atidengta 1,5 m ilgio pamato atkarpa, pamatas orientuotas ŠV–PR kryptimis. Pamato apatinę dalį, kraigą, ant kurio sudėti viršutiniai akmenys, sudaro skaldytos molinės plytos bei smulkūs skaldyti ir neskaldyti akmenys. Pamatas įgilintas iki 1,05 m. Pagal radinius pamatas datuojamas XIX–XX a. I puse. Ties pjūvio V dalimi nuo 75 cm gylio fiksuotas iki 1,3 m storio supiltas tamsiai pilkas su juodžemiu XVIII–XIX a. sluoksnis. Jame 0,9–1,7 m gylyje rasta glazūruotų ir neglazūruotų keraminių indų šukių, o 1,4–1,8 m gylyje rastas molinio plokštinio koklio fragmentas. Tikėtina, kad šurfo Š dalyje buvo susiformavusi griova, kuria vanduo nutekėdavo į Nevėžio senvagę.

Šurfe 5 fiksuotas XVII–XIX a. dirvožemis be radinių. **Šurfe 6** fiksuotas 30–40 cm storio XIX–XX a. pusės kultūrinis sluoksnis. **Šurfe 7**, šalia Kranto g. 21 pastato nustatytas perkasimų pažeistas 65 cm storio XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis. Ties šurfo P dalimi fiksuotas iki 55 cm storio perkastas žemių sluoksnis su XIX a. radiniais. Jame rasta buitinės keramikos, koklių fragmentų, stiklo dirbinio duženų. R pjūvyje fiksuotas perkastas 65 cm storio juodžemio su raudonų plytų duženomis sluoksnis. Jame palei R šurfo sienelę rasta XVIII–XIX a. keraminių indų šukių, trapecijos formos mėsos kapoklė, kapotų gyvulių kaulų. Fiksuotas perkastas ir pažeistas fragmentiškai išlikęs XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis.

Šurfuose 8–10 fiksuotas 50–70 cm storio XVIII–XIX a. datuojamas neintensyvus kultūrinis sluoksnis. Šurfuose įžemis fiksuotas nuo 0,9–1,45 m gylio. Iš viso šurfuose rasti 63 radiniai: XX a. moneta, keraminių žiestų indų šukės, koklių dalys, fajanso indų šukės, stikliniai indai

2 pav. Šurfo 1 PV pjūvis su XVII–XVIII a. kultūriniu sluoksniu iš ŠR. D. Petrulio nuotr.

Fig. 2. The SW cross-section of Test Pit 1 showing the 17th–18th-century cultural layer, as seen from the NE.

3 pav. Šurfe 4 atidengtas XIX–XX a. pamatas iš ŠV. D. Petrulio nuotr.

Fig. 3. The 19th–20th-century foundation in Test Pit 4, as seen from the NW.

ir jų fragmentai, vario lydinio šaukštas, geležinė mėsos kapoklė.

Žvalgymai apėmė Kranto g. 1–23 atkarpą. Ties Kranto g. 1–4 fiksuotas perkasimų pažeistas XVIII–XIX a. datuojamas 25–35 cm storio neintensyvus kultūrinis sluoksnis. Ties Kranto g. 5–7 fiksuotas 25–40 cm storio XIX–XX a. datuojamas neintensyvus kultūrinis sluoksnis. Ties

Kranto g. 1 ir 19, 16–30 cm gylyje fiksuoti XX a. I pusės akmeninio gatvės grindinio fragmentai. Ties Kranto g. 19, 45 cm gylyje atidengtas 3,5 m ilgio XVIII–XIX a. pastato pamato fragmentas. Likusiose atkarpose fiksuoti XX a. perkasti sluoksniai. Tyrimai vykdyti iki 1,3 m projektinio gylio. Rasta 30 radinių: metalinės žvakidės fragmentų, pašto plombų, šratas, koklių dalių, kaulinis šaukštas, šukos, papiroso kandiklis, žiestų keraminių indų šukių. Bendrai iššvalgytas 2400 m^2 plotas.

Kranto Street in Panevėžys

A field evaluation (10 test pits totalling 27.9 m^2) and survey (a total of 2400 m^2) were conducted on a section of Kranto Street in the historic part of Panevėžys (Fig. 1). Test Pit 1 yielded a 30–40 cm thick, 17th–18th-century, poor cultural layer (Fig. 2), Test Pits 2–4 a 0.4–1.3 m thick, 18th–19th-century disturbed cultural layer, Test Pit 4, at a depth of 70 cm, a 19th– – first half of the 20th-century building foundation (Fig. 3), and Test Pit 7, beside the building at Kranto St. 21, a disturbed, 65 cm thick, 18th–19th-century cultural layer, Test Pits 8–10 a 50–70 cm thick, 18th–19th-century, poor cultural layer. Overall, the test pits yielded 63 finds: a 20th-century coin, sherds of thrown ceramic vessels, stove tile fragments, faience vessel sherds, glass vessels and vessel shards, a copper alloy spoon, and an iron meat cleaver. The field survey revealed a disturbed, 25–40 cm thick, 18th–20th-century, poor cultural layer as well as at a depth of 45 cm at Kranto St. 19, a 3.5 m long, 18th–19th-century building foundation fragment and yielded 30 finds: metal candlestick fragments, postal seals, a pellet, stove tile fragments, a bone spoon, a comb, a cigarette holder, and sherds of thrown ceramic vessels.

Dovilas Petrulis

Senamiesčio gatvė 38

Panevėžio miesto istorinėje dalyje, Senamiesčio g. 38 sklype (2327 m^2) numatyta statyti gyvenamosios paskirties pastatus, jų aplinkoje įrengti infrastruktūrą. 2021 m. liepos–rugpjūčio mėnesiais atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai bei žvalgymai. Bendrai archeologinių tyrimų metu ištirti 8 šurfai ir 1 perkasa – iš viso

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – 2021 m. tyrimų vieta; 2 – 2021 m. detaliųjų tyrimų vietos; 3 – 2021 m. žvalgomųjų tyrimų vietos; 4 – 2021 m. žvalgymų vietos; 5 – 2013 m. tyrimų vietos; 6 – 2010 m. tyrimų vietos. D. Petrulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – 2021 investigation site; 2 – 2021 excavation sites; 3 – 2021 field evaluation sites; 4 – 2021 field survey sites; 5 – 2013 investigation sites; 6 – 2010 investigation sites.